شورای سیاست‌گذاری حوزه‌های علمیه خواهران
مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران
معاونت پژوهش

عنوان:

معنای زندگی در نهج البلاغه

استاد راهنما
حجت الاسلام آقای دکتر مصطفی عزیزی

استاد مشاور
حجت الاسلام آقای دکتر حاجی ابراهیم

نگارنده
زهره ابراهیمی

سال تدوین ۱۳۹۵

بسم الله الرحمن الرحیم

تحمیدیه:

اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذی لا یَبْلُغُ مِدْحَتَهُ الْقائِلُونَ، وَ لا یُحْصی نَعْماءَهُ الْعادُّونَ، وَ لا یُؤَدّی حَقَّهُ الْمُجْتَهِدُونَ، الَّذی لا یُدْرِکُهُ بُعْدُ الْهِمَمِ، وَ لا یَنالُهُ غَوْصُ الْفِطَنِ، الَّذی لَیْسَ لِصِفَتِهِ حَدٌّ مَحْدُودٌ، وَ لا نَعْتٌ مَوْجُودٌ، وَ لا وَقْتٌ مَعْدُودٌ، وَ لا اَجَلٌ مَمْدُودٌ.

تقدیم:

تقدیم به؛

لحظه‌ای، که پر از نگاه مهربان تو باشم.

تقدیر و تشکر:

ضمن تقدیر و تشکر از همه اساتیدم درتمام مراحل تحصیل،

از جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر عزیزی و جناب حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر حاجی ابراهیم که صبورانه زحمت راهنمایی و مشاوره این تحقیق را به عهده گرفتند و با راهنمایی های مرشدانه، برای تدوین پایان نامه یاری‌ام کردند، نهایت تقدیر و تشکر را دارم.

تشکر ویژه از همسر بزرگوارم که تشویق، ترغیب و دلگرمی‌های صمیمانه اش، رنج ادامه تحصیل را بر من آسان می‌ساخت و احساس پاکش در لحظات توقف، محرک و روشنی بخش راهم بود.

همچنین از گل‌های زندگی‌ام مریم، معصومه و محمد متشکرم که اگر صبوری کودکانه و معصومشان نبود نوشتن و تحصیل برایم امکان نداشت.

۱۳. پل سارتر، ژان، **تهوع**، جلال الدین اعلم، چاپ هفتم، تهران: نیلوفر، ۱۳۷۸.
۱۴. پویا، اعظم، معنای زندگی، فیلیپ ال کوئین، **مسیحیت و معنای زندگی**، قم: نشر ادیان، ۱۳۹۰.
۱۵. ترنس، والتر، استیس، **وجود و نظریه شناخت**، عزیزالله افشار، تهران: حکمت، ۱۳۸۶.
۱۶. تمیمی آمدی، عبد الواحد، **غرر الحکم و درر الکلم**، بیروت، موسسه الاعلمی للمطبوعات ، ۱۴۲۲ه ق.
۱۷. تهرانی، آقابزرگ، **الذریعه الی تصانیف شیعه**، ج ۱۴، بیروت: دار الاضواء، بیتا.
۱۸. تیلیش، پل، **شجاعت بودن**، مراد فرهادپور، تهران: شرکت انتشارات علمی_ فرهنگی، ۱۳۷۵.
۱۹. جعفری، محمدتقی، **شرح نهج البلاغه**، ج۴، تهران: نشر فرهنگ اسلامی، ۱۳۶۰، ص۲۷۲-۲۷۳.
۲۰. ـــــــــــــــ ، **فلسفه دین**، قم: موسسه فرهنگی اندیشه، ۱۳۷۵.
۲۱. ـــــــــــــــ ، **فلسفه و هدف زندگی** ، چاپ هشتم ، قم: موسسه تبیین و نشر آثار علامه جعفری ، ۱۳۸۸ .۶۸.
۲۲. جوادی آملی، عبدالله، **رحیق مختوم**، ج ۱، چاپ سوم، قم: نشر اسرا، ۱۳۷۵.
۲۳. ـــــــــــــــ ، **تسنیم تفسیر قرآن کریم**، ج۳، قم: اسرا، ۱۳۸۰.
۲۴. ـــــــــــــــ ، **توحید در قرآن**، چاپ چهارم ، قم: اسراء، ۱۳۷۸.
۲۵. حرانی، ابن شعبه، **تحف العقول**، قم: جامعه مدرسین، بی تا.
۲۶. حسن زاده آملی ، حسن، **انسان کامل در نهج البلاغه**، چاپ دوم، قم : انتشارات قیام، بی تا.
۲۷. ـــــــــــــــ ، **مآثر آثار**، قم: نشر الف. لام. میم، ۱۳۸۶.
۲۸. ـــــــــــــــ ، **ممد الهمم در شرح فصوص الحکم**، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۲۹. حسینی دشتی، سید مصطفی، **معارف المعاریف**، ج۶، چاپ دوم، قم: نشر حجت ، بی‌تا.
۳۰. حسین زاده، محمد، **پژوهشی تطبیقی در معرفت شناسی معاصر**، قم: موسسه آموزشی پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۵.

۳۱. خمینی ، روح الله، **شرح حدیث جنود عقل و جهل**، تهران: موسسه تنظیم ونشر آثار امام خمینی، ۱۳۸۰.

۳۲. درزی، قاسم، فرابشری بودن ادراک خداوند در نهج البلاغه، **فصلنامه نهج**، سال۹۱، شماره ۳۳.

۳۳. دلشاد تهرانی، مصطفی، شناخت انسان در نهج البلاغه، **فصلنامه نهج**، شماره ۳۵، سال ۹۱.

۳۴. دهخدا، علی اکبر، **لغتنامه**، ج ۶ ، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۳.

۳۵. دهقانپور، علیرضا، **معنای زندگی از منظر ملاصدرا** ، دانشگاه باقرالعلوم، قم، دکتری، ۱۳۹۰.

۳۶. دهقانی، بهرام، **شناخت کافکا بررسی تنهایی انسان امروز در اندیشه‌های کافکا**، تهران: بهجت، ۱۳۸۵ .

۳۷. دیلمی، حسن، **ارشادالقلوب الی الصواب**، بی‌جا: شریف رضی، بی‌تا، ۲۰۴.

۳۸. دین پرور، سید جمال الدین، مفهوم تجلی الهی در نهج البلاغه، **فصلنامه نهج**، ۱۳۹۱، شماره ۳۳.

۳۹. راغب اصفهانی، حسین، **المفردات فی غریب القرآن**، تهران: چاپ راهنما، ۱۳۷۸.

۴۰. رستگار مقدم گوهری، هادی، **هستی‌شناسی از نگاه نهج البلاغه**، مشهد: ضریح افتاب، ۱۳۹۰.

۴۱. رشاد، علی اکبر، **دانشنامه امام علی (ع)**، ج ۱۲، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی ، ۱۳۸۰.

۴۲. روژه ورنو، وال، **نگاهی به پدیدارشناسی و فلسفه های هست بودن**، چاپ سوم، یحیی مهدوی، تهران: خوارزمی، ۱۳۹۲، ۱۰۶-۱۲۵

۴۳. رونزو، جوزف، **عشق زمینی و معنا در زندگی و دین**، معنای زندگی، اعظم پویا، تهران: نشر ادیان، ۱۳۸۶.

۴۴. زرشناس، شهریار، **نهیلیسم**، تهران: انتشارات کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۵.

۴۵. زمانیان، علی، نهیلیسم: از انکار تا واقعیت، **فصلنامه راهبرد**، شماره ۴۰، ۱۳۸۵.

۴۶. سپهری، سهراب، **هشت کتاب**، مشهد: رادکان، ۱۳۹۰.

۴۷. سلیمانی امیری، عسکری، «خدا و معنای زندگی»، **نقد و نظر**، شماره ۳۱و ۳۲، ۱۳۸۲.

۴۸. شایگان، داریوش، **آسیا در غرب**، چاپ دوم، بی‌جا: انتشارات باغ آینه، ۱۳۷۱.
۴۹. ـــــــــــــــ ، **افسون زندگی جدید: هویت چهل تکه و تفکر سیار**، فاطمه ولیان، تهران: نشر و پژوهش فروزان روز، ۱۳۸۰.
۵۰. شریفیان، محدثه، منصورنصیری، معنای زندگی از دیدگاه آلبر کامو، **نقدو نظر**، سال۱۳۹۳، ش ۷۱.
۵۱. صدوق، محمدبن علی، **کمال الدین وتمام النعمة**، تحقیق : تصحیح وتعلیق : علی أکبر الغفاری، قم: جامعه مدرسین، ۱۴۰۵ ق.
۵۲. صفائی حائری، علی، **شرحی بر دعاهای روزانه حضرت زهرا** س، چاپ نهم، قم: لیله القدر، ۱۳۹۱.
۵۳. طباطبایی، محمد حسین، **اصول فلسفه و روش رئالیسم**، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۵.
۵۴. ـــــــــــــــــــ ، **ترجمه تفسیر المیزان**، سید محمد باقر موسوی همدانی، ج ۱، چاپ بیست و هشتم، قم: دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۸.
۵۵. علیزمانی، امیرعباس، **معنای معنای زندگی**، نامه حکمت، ش۱، ۱۳۸۶.
۵۶. عزیزی، عباس، درآمدی برمعرفت پژوهشی در نهج البلاغه، پژوهش حوزه، ش ۱۵، ۱۳۹۲ ، ص ۸۱.
۵۷. فرانکن، رابرت ای، **انگیزش و هیجان**، ترجمه حسین شمس اسفند آباد، غلامرضا محمودی، سوزان امامی پور، چاپ دوم، تهران: نشر نی، ۱۳۸۸.
۵۸. فرشاد، محسن، **سیمای فلسفی زندگی**، چاپ دوم، تهران: نشر علم، ۱۳۸۵.
۵۹. قائمی امیری، محمد مهدی، **بررسی عقلانی زندگی معنای زندگی با تکیه بر قرآن کریم**، پایان‌نامه دکتری، قم، باقرالعلوم، ۱۳۹۳.
۶۰. قمی، عباس، **شرح حکم نهج البلاغه**، قم: دار الانصار، ۱۴۲۶.ق.
۶۱. قنبری، بخشعلی، وجود شناسی از منظر نهج البلاغه، **فصلنامه النهج**، سال ۹۲، شماره ۳۹.
۶۲. کارل، الکسیس، **انسان موجودی ناشناخته**، پرویز دبیری، چاپ دوم ، اصفهان: مهر افروز، ۱۳۸۵ .
۶۳. کامو، آلبر، **زین پیرویتس**، ترجمه روزبه معادی، تهران: باشی زاده ۱۳۷۸.
۶۴. ـــــــــ ، **چند نامه به دوست آلمانی**، ترجمه رضا داوری، تهران: دفتر مطالعات دینی

هنر، ۱۳۷۲.
۶۵. ـــــــــ ، **فلسفه پوچی**، محمد تقی غیاثی، تهران: بینا، ۱۳۵۱.
۶۶. کرسکارد، کریستین، **ارزش از دیدگاه ارسطو وکانت**، محسن جوادی، ارغنون، ش ۱۶، ۱۳۷۹.
۶۷. کلینی، محمدبن یعقوب، **اصول کافی**، ج۱، تهران: الاسلامیه، بی‌تا.
۶۸. کیا، مژگان، **نهیلیسم و تاثیر آن بر نقاشی**، تهران: نشر تندیس، ۱۳۷۹.
۶۹. گنون، رنه، **بحران دنیای متجدد**، حسن عزیزی، تهران: حکمت، ۱۳۸۷.
۷۰. گیلانی، عبد الرزاق، **مصباح الشریعه**، تهران: پیام حق، بی‌تا.
۷۱. لگن‌هاوسن، محمد، معنای زندگی در نظرخواهی از دانشوران، **نقد و نظر**، شماره ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۷۲. لی مان، نورمان، **اصول روانشناسی: اصول سلزگاری آ دم**، ترجمه محمود ساعتچی، تهران: بی نا، ۱۳۶۸، ص۳۱۱.
۷۳. متز، تدئوس، آثار جدید درباره معنای زندگی، محسن جوادی، **نقد و نظر**، شماره۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۷۴. ـــــــــ ، آیا خدا می تواند سرچشمه معنای زندگی باشد؟، محمد سعیدی، **نقد و نظر**، شماره ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۷۵. مجلسی، محمدباقر، **بحار الانوار**، تهران: الاسلامیه، بیتا، ج۷۵.
۷۶. محمدی ری شهری، محمد، **میزان الحکمه** با ترجمه فارسی، ج ۱۰ ، چاپ هشتم ، قم: موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، ۱۳۸۶ .
۷۷. محمدی مجد، داریوش، **احساس تنهایی و توتالیتاریستم**، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان، ۱۳۸۷.
۷۸. مصباح یزدی، محمد تقی، **آموزش فلسفه**، ج ۱، قم: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی، ۱۳۸۹.
۷۹. المصطفوی، حسن، **التحقیق فی کلمات القرآن الکریم**، ج۲، تهران: بنگاه ترجمه و نشر، ۱۳۶۰.
۸۰. مطهری، مرتضی، **مجموعه آثار**، ج ۲، چاپ دوازدهم، قم: صدرا، ۱۳۸۷.
۸۱. ـــــــــــ ، **مساله شناخت**، چاپ هجدهم، قم: صدرا، ۱۳۸۴.ص ۱۷_۳۴.

۸۲. ــــــــــــــــ ، **مقدمه ای برجهان بینی اسلامی**، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۹۱.
۸۳. معادی‌خواه، عبدالمجید، **فرهنگ آفتاب**، تهران: نشر ذره، ۱۳۷۳، ج۷.
۸۴. معین، محمد، **فرهنگ فارسی (یک جلدی)**، تهران: سرایش، ۱۳۸۰.
۸۵. مگی، برایان، **مردان اندیشه**، عزت الله فولادوند، تهران: طرح نو، ۱۳۸۲.
۸۶. ملکی تبریزی، میرزا جواد آقا، **رساله لقاء الله** تهران: اندیشه مولانا، ۱۳۹۰.
۸۷. ملکیان، مصطفی، معنای زندگی در نظرخواهی از دانشوران، **نقد و نظر**، شماره ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۸۸. موسوی، سید محمود، معنای زندگی (گزارشی از یک کتاب)، **نقد و نظر**، شماره ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۸۹. نصری، عبدالله، **فلسفه آفرینش**، چاپ سوم، قم: دفتر نشرمعارف، ۱۳۸۸.
۹۰. نیچه ویلهلم، فردریش، لطفا کتابهایم را نخوان، **نامه‌های نیچه به مادرش**، علی عبداللهی، تهران: نشر ثالث، ۱۳۸۸.
۹۱. ــــــــــــــــ ، **نیست‌انگاری اروپایی**، محمد باقر هوشیار، آبادان: نشر پرسش، ۱۳۷۹.
۹۲. نیل، تامس، **در پی معنا**، ترجمه سعید ناجی، مهدی معیین زاده، تهران: هرمس، ۱۳۸۴.
۹۳. هاپ واکر، لویس، دین به زندگی معنا می بخشد، اعظم پویا، نقد و نظر، شماره ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.
۹۴. وارد، کیت، دین و مسأله معنا، اعظم پویا، **نقد و نظر**، ش ۳۱-۳۲، ۱۳۸۲.
۹۵. وایس کف، والتر، وجود و ارزش ها، علیرضا آل بویه، **نقد و نظر**، ش ۳۱-۳۲، ۱۳۸۲.
۹۶. ولف، سوزان، معنای زندگی، محمدعلی عبداللهی، **نقد و نظر**، شماره۲۹-۳۰ ، ۱۳۸۲.
۹۷. ویگنز، دیوید، حقیقت جعل و معنای زندگی، مصطفی ملکیان، **نقد ونظر** ، ش ۲۹-۳۰، ۱۳۸۲.